

Становище

по повод Мнение на Венецианската комисия № 968/2019 г. и възможностите за неговото изпълнение

Съюзът на съдиите в България многократно през последните няколко години е подчертавал няколко съществени проблема в гарантиране на върховенство на правото и независимостта на съда в България, а именно:

- **Не е осигурен превес в съдийската колегия на Висшия съдебен съвет (ВСС) на съдии, пряко избрани от съдии, спрямо избраните от Народното събрание.** Такива препоръки са отправяни както от Европейската комисия в рамките на Механизма за сътрудничество и проверка, така и от Европейската комисия за демокрация чрез право („Венецианската комисия“) към Съвета на Европа. Единственият опит за изпълнение на тази препоръка бе направен преди четири години - на 9.12.2015 г., когато Народното събрание обсъждаше изменения в Конституцията за състава и структурата на ВСС, но приетият впоследствие конституционен текст доведе до запазване на мнозинството на членовете на Съдийската колегия, избрани от парламента. Същевременно бяха запазени правомощия на Пленума на ВСС, които засягат кариерата, обучението и бюджета на съдиите и съдилищата, при положение, че в Пленума съдиите, избрани от съдии за малцинство.
- **Не е въведена процедура за независимо разследване на главния прокурор в случай на извършено престъпление.** Препоръки в тази насока са отправяни също многократно както от Венецианската комисия, така и от ЕСПЧ по делото Колеви срещу България - преди повече от 10 години.

С предложения от министъра на правосъдието законопроект се твърдеше, че е намерено разрешението на последния проблем, като освен за главния прокурор предвидената процедура се отнасяше и за председателите на ВКС и ВАС (**такова изискване никога не е имало и проблем с разследването на председателите на съдилища никога не е съществувал** поради простата причина, че разследващите органи не са пряко подчинени на който и да е съдия, но са подчинени на всеки горестоящ прокурор и всички в крайна сметка на главния прокурор).

На 9.12.2019 г. бе публикувано становището на Европейската комисия за демокрация чрез право („Венецианската комисия“) към Съвета на Европа по цитирания законопроект. В заключителната част на това становище буквално се казва следното:

По отношение съдържанието на законопроекта съществува голям риск **предложеният механизъм да не може да постигне декларираните цели** заради позицията на главния прокурор в структурата на прокуратурата и голямото му влияние във ВСС. За да вземе решение за отстраняване на главния прокурор, Пленумът на ВСС ще трябва да разчита основно на информация събрана от следователи и прокурори, пряко подчинени на главния прокурор.

Предвид състава на Прокурорската колегия на ВСС ще бъде трудно да се намерят трима членове, желаещи да предложат отстраняване на главния прокурор и 17 членове да гласуват такова предложение. **Въпреки че отстраняването на главния прокурор изглежда разумно решение на теория, то няма да е практически приложимо.**

Механизмът за отстраняване е разширен и по отношение на председателите на ВКС и ВАС, каквото изискване на ЕСПЧ няма и което отстраняване застрашава независимостта на съда. Отстраняването на върховните съдии от Пленума на ВСС, **в който съдиите са в малцинство противоречи на европейските стандарти и не се изисква от текста или смисъла на българската Конституция.** Венецианската комисия **настоява българските власти да изоставят тази част от предложението.**

Останалите препоръки, изразени от Венецианската комисия в предишни становища, остават в сила. По-конкретно:

- **съдиите, избрани пряко от съдии трябва да бъдат поне половината от Съдийската колегия на ВСС (в момента такива са само 6 от 14 членове на СК, т.е. малцинство);**
- **Съдийската колегия трябва да получи част от прерогативите на Пленума на ВСС относно съдиите (по-конкретно правомощието за назначаване/отстраняване на председателите на върховните съдилища) или алтернативно тези решения да се вземат от „двойно мнозинство“ от съдиите, избрани от съдии и всички останали членове на ВСС;**
- **В Прокурорската колегия трябва да се осигури плуралистичен състав: членовете, избрани от Народното събрание да не са прокурори, а да представляват други професии. Прилагането на тези препоръки ще намали влиянието на главния прокурор в българската съдебна власт и може да подобри ситуацията с независимите разследвания;**
- В обобщение Венецианската комисия подчертава, че проблемът, отбелязан в делото Колеви (**липсата на възможност за независимо разследване на главния прокурор**), **не може да бъде разрешен чрез една отделна законова поправка, а по-скоро изисква комбинация от институционални промени, нови процедурни и материални правила, както и еволюция на професионалната и политическа култура.**

В отговор на тези необичайно остри препоръки, след заседание на 7.12.2019г. Министерският съвет обяви, че предлага законопроект, който ги „изпълнява изцяло“ чрез създаването на „нова правна фигура“ - „независим прокурор“, който да разследва главния прокурор. От предложението е видно, че то не само не изпълнява препоръките на Венецианската комисия и на Комитета на министрите на Съвета на Европа, но и пряко им противоречи. Достатъчно в тази насока е само да се обърне внимание на начина на избиране (назначаване) на „независимия“

прокурор - от 2/3 от същата тази Прокурорска колегия на ВСС, съставена от бивши и бъдещи подчинени на главния прокурор, които са избрали и самия главен прокурор. Предлага се също така доста спорното разрешение по отношение на „независимия“ прокурор да не се прилага текста на чл. 126, ал. 2 от Конституцията на Република България.

В заключение и със съжаление отбелязваме, че е налице поредното неизпълнение на препоръки, отправени от международни организации, в които България участва, което възпрепятства отстраняването на сериозните проблеми пред функционирането на правовата държава и утвърждаването на независимостта на съда.

гр. София
10.12.2019 г.

Управителен съвет на Съюза на съдиите в България